

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

Társadalmi és megyei érdekeket képviselő hetilap. — A Gömörvármegyei községi- és körjegyző-egylet hivatalos lapja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Tompa Mihály-utca 10. sz.

Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés; továbbá előfizetések, hirdetés, nyilttér és egyéb felszólalás.

Telefon-szám: 52.

Telefon-szám: 52.

Felelős szerkesztő:

KOMÁROMY ISTVÁN.

Kiadó laptulajdonos:

ID. RÁBELY MIKLÓS.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 10 korona. Félévre . . . 5 korona.
Várm. körjegyzőknek és tanítóknak egy évre 6 korona.
Egyes szám ára: 20 fillér.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petítser térfogata . . . 12 fillér.
Nyilttér sora . . . . . 40 fillér.

A szerkesztőség kéziratot nem ad vissza, bélyegtelen levelet nem fogad el. — Vidéki levelezőink kéretnek, hogy közleményeiket péntek délig megküldeni sziveskedjenek.

A kiadóhivatal hirdetést és nyilttéri közleményt csak szombat délelőtti 10 óráig fogad el.

Úrhatnáság.

A mai szütkpénzü világban nagyon időszerű dolog lesz, ha egy kissé egy rendkívül elterjedt magyar betegségről értekezünk. Ez a betegség az úrhatnáság. Sajnos, nincs ellene a patikában gyógyszer, hanem a lelkeket kellene sok fáradsággal beoltogatni ellene, akkor talán volna rá kilátás, hogy évtizedek múlva, ha nem is szűnne meg egészen, de talán enyhülne ez a baj, a mely mai formájában jórészt oka a mi általános anyagi romlásunknak.

Abban áll ez a baj, hogy mi Árpád népei mindnyájan legalább egy vagy két fokkal többet akarunk mutatni, nagyobbaknak akarunk látszani a világ előtt, mint a valóságban vagyunk.

Ez a baj talán az üzleti életből áradt ki az egész közönségre, mert az üzleti életben szükséges és helyén való dolog, hogy elméleti értékekkel is dolgozzunk, amelyeket még csak a jövőben fogunk megszerezni. Akinek ezer koronája van, az az üzleti élet forgalmában bátran dolgozhatik úgy, mintha két vagy háromezer lenne neki; a tizezres úgy, mintha huszezeze volna, a százezres úgy, mintha kétszázezres fölötte rendelkezne, mert a forgó tőke rövid idő alatt megkétszereződhetik gondos és okos kezelés mellett tisztességes uton is, ha az ember a dologtól nem huzódozik.

Hanem ami az üzleti élet forgalmában helyén való dolog, az igen helytelen lesz, ha a közönséges életre alkalmazzuk. Ha a lateiner tisztviselő, a fekvőségeiből élő birtokos, a tőke nélkül dolgozó kisiparos többnek akar látszani, mint amennyi valóban: az ilyen visszaélés mindig megboszulja magát.

Pedig ez a mi bajunk már vagy ötven esztendő óta. Már a mult század hatvanas, hetvenes éveiben ilyen szatirát irt egyik költőnk epigrammai rövid alakban:

„Mondják: kisebbedünk, fogyunk. Igaz-e? Nem! Sőt mind „nagyságosok“ levénk nagy hirtelen!”

Hajdanában az erdélyi fejedelmet illette meg nagyságos czim; most a mai kiterjedt ranglétra szerint egy kis városban volna 8—10 igazi nagyságos ur, mégis vagy 150—200 ember nagyságotatja magát a tőle függőkkel.

Hisz ez nem baj, legyen nagyságos ur, nem kerül semmibe!

Ne tessék azt hinni, hogy nem kerül semmibe! Sokkal többbe kerül, mint gondoljuk. Eltekintve attól, hogy pinczerek, cselédek, napszámosok és más kisebb, bizonytalanabb existenciák sokkal több borraivalót várnak egy nagyságos urtól, mint mástól, — hiszen ebbe még nem pusztulnánk bele — de ehhez alkalmazkodik az egész életmódunk és az bizony minden téren sokkal költségesebb lesz, mint tekintetes, nemes, nemzeti és vitézlő nagyapáinké vala.

Hiszen nem kívánjuk vissza azt a régi világot, ami egyszersmindenkorra elmúlt, amiből már kibujtunk, mint a lepke a gubójából és repülünk a szabadabb légkörben. De azért jó lenne azoktól a derék tekintetes, nemes, nemzeti és vitézlő őseinktől azt az egy okos közmondást megtanulni, hogy:

„Addig nyujtózodjál, ameddig a takaród ér!”

Volt azoknak a mi őregeinknek, a kiknek levelei és leszármazási táblái a padláson maradtak ránk régi keményfa ládáknak; volt azoknak több ilyen életbölcességet sugárzó mondásuk, amelyeket jó lenne kövefnünk az életben, amíg egészen el nem pusztulunk a nagy úrhatnáságban.

Mert ne gondolja senki, hogy ez a baj csak a régi nemes osztály tagjait pusztítja. Pusztul abban polgár, iparos, kereskedő, sőt még egyszerű földműves parasztember és napról-napra élő kézimunkás is. Ez általános baj, ugyszólván minden magyar ember szenved benne.

Mindegyik röstelli, ha rajtakapod valami munkán és mentetetni kezdi magát, hogy ő csak passziózik, ő csak saját jókedvéből akar dolgozni, ő dehogy, a viláért sem szorul rá a munkára.

Ha pedig akad néha olyan becsületes, egyenes lelkű ember, aki kereken megmondja, hogy neki bizony meg kell fogni a dolog végét, ő nem lehet nagyságos ur: az ilyent száználmas mosollyal lenézik, hogy nem tudja magát urnak tartani?

Ugyan édes atyámfiak, mire való az az alakoskodás? Hát mióta szégyen embernek dolgozni? Dolgozunk bizony mindnyájan, akik nem akarunk másokon élni. Az egyik dolgozik kézzel, a másik dolgozik ésszel, a harmadik meg kénytelen ésszel is, kézzel is dolgozni, mert sem az esze után, sem a keze után nem tud elegendőt keresni maga és családja számára.

Mit mutogatjuk úgy a világ előtt, mintha egy pár száz holdat örököltünk volna az apánk, anyánk után. Valljuk be igazán, hogy ők is szegény emberek voltak és nem hagytak ránk mást a becsületes nevet kivéve. Vagy ha volt is vagyonuk, az eluszott a hazai gazdasági élet nagy válságában és a sok gyermek becsületes fölnevelésében. Nem szorul kegyelemkenyérre egy sem, mind megél a maga esze vagy keze, vagy mindakettő után és szerez magának a régi tekintetes, nemes, nemzeti és vitézlő ősök okos közmondási receptje szerint, ami így hangzik:

„Kaparj kurta, neked is lesz!”

Vagy tán jobb az, ha a napszámos földművesnek akar látszani, a bakter falu birájának hivatja magát, az altiszt kapitány uramnak hívják, a kisiparost gyáros urnak titulálják, a krájlér nagykereskedőt akar játszani, az irnok kiadja magát törvényszéki elnöknek, a köztisztviselő mind nagyságos ur, a hivatalvezető mind méltóságos, a polgár

FEGYVERGYÁRI KERÉKPÁROK

a létező legjobb kerékpárok; bizonyítja az, hogy az Osztrák-Magyar hadsereg is csupán ezen kerékpárokat használja.

Kapható kizárólag **Valaszky Rezső**, órás- és ékszerésznel RIMASZOMBATBAN.

RÉGI KERÉKPÁROK BECSERÉLTETNEK!

RÉGI KERÉKPÁROK BECSERÉLTETNEK!

fia szégyenli apját, aki tisztességes munkával szerezte vagyonát és gentrynek csap föl, az intelligentia tagja báró akar lenni és úgy él, mint a főnemes? Szóval jobb, ha a látszat kedvéért mindenki egykét fokkal nagyobb fényt űz, többet költ, mint a jövedelme után lehetséges?

Okos dolog-e, ha a kishivatalnok majmolja a miniszteri tanácsost és olyan fényes zsurokat akar adni, mint amaz? Aztán hogy akarja egyik asszony a másikat tullicizálni!

Ez a mi pusztulásunknak egyik főoka, ez az urhatnámság, ez a tulbavitt fényűzés! Ez viszi el lábaink alól a földet és ez lesz a nevünk, mint egy másik költő írja szatirájában:

„Vitézvár Vágódy Vincze
De Nagy Pajta et Ures Pincze!”

Hát a báró meg a gróf? Voltak ott is hasonló bajok és pusztulások, de már felülről okosodik a világ. Ott már kezdik nem szégyenleni a munkát, ott már kezdenek nyugateurópai módon gondolkozni és alakoskodás nélkül, emberi módon élni a maguk vagyoni állapota szerint. Kezdenek sokan, ha nem is mindnyájan.

Tanulhatnánk sokszor egyszerű, józan gondolkodást azoktól, akiket esztelen módon utánozni akarunk.

Ha tanulni fogunk, akkor az urhatnámság nem pusztít el bennünket.

Bizony ideje volna, hogy már egyszer megkezdjük a józan igazi honfoglalást!

Október 6.

Városunk néhány középületére kitzútkák a fekete zászlót s az iskolában az ifjúsággal együtt

TÁRCZA.

Szerenád.

„Képeddel alszom el . . .” Hallatszik a nótá,
Kis fehér szobának lázas a lakója.
Édes álma képeivel
Szövődik a dallam,
Azt gondolja, neki húzzák,
Hozzá szólnak,
E bűhájós dalban.

„Csak egy kis lány . . .” Hangzik újra halkán, édesen.
Álmodozva hallja félig, félig éberem.
S az utolsó akkordokra
Álma már egy menyország;
Hol soha nincs tűnő árnyék,
Soh' se szedi össze a nap
Nagy irigyen sugarát.

„Csak azt ird meg . . .” Álmodozva cseng fel újra.
Hogy könnyűség a hegedű négy kis húrja.
Álma tűnik . . . Hallja a dalt . . .
Nem neki szól, . . . tudja már.
Elhozza a szél még néha . . .
S az éjszaka néma réme
Könnyre újabb könnyet vár.

Vatthay Ilona.

Enyésző levelek.

A hegyalján szabálytalan út vár,
Mindennap meglátogatom,

ünnepelet a tantestület is az aradi vértanuk emlékének szomorú napján.

A főgimnázium tanári kara és ifjúsága jelenlétében a Tompa Önképzőkör tartott ünnepélyt 1849. október 6-ika évfordulóján a tornacsarnokban, hol dr. Veress Samu igazgatóval élén megjelent a tanári kar s az igazgató tanács tagjai közül Bocskó Dániel és Zachar Gusztáv vett részt. Az ünnepélyt a Himnusz eléneklése után az ifj. „Tompa Önképzőkör” tanárelnöke: dr. Wallentinyi Dezső nyitotta meg következő lendületes szép beszéddel, melyet a jelenvoltak nagy figyelemmel hallgattak:

„Emlékezni gyűltünk össze. Emlékezni a halálról. A halálnak, gyűlöletnek, gyűlölködő zsarnokságnak gyásznapjáról: 1849. október 6-ról.

És ime, az ellentétes képzettársulás fényénél megjelenik a múltba tekintő lelkünk előtt az ellentétes kép, az ellentétes ünnep: 48-nak márczius Ídusa! A szeretet nagy napja. . .

Igy áll előttünk a kezdet és a vég. A rügyfakasztó tavasz s a lombhullató ősz!

Lelkünk örvendve látja ott hosszú, sorvasztó álom után egy ifju nemzet újraébredését. Erők duzzadását. A magyar szabadság, testvériség és egyenlőség bimbózását. Virágba szökkenését. A leghatalmasabb teremő erőnek, a mindeneket átölelő, munkás szeretetnek nagyságos dolgait. Fényes győzedelmét. . .

És látjuk ma és látjuk itt e zsendülő, viruló nemzeti életnek sárba tiporását. Erőszakos megsemmisítését.

A legvészesebb pokoli erőnek: a bosszúnak, a gyűlöletnek rémes diadalát, borzalmas orgiáit.

Az idegen kozák seregekkel letiport magyar nemzetnek és eszményeinek sirba hantolását, halotti dermedését. És emlékezetünk filmjén felvonul sötétben az aradi vár. Akasztótáival. Gyilkos pribékjeivel. . . S mint a XX. század legújabb csodáján, a beszélő filmen látjuk fenn a vársáncban az őszi ködből felvillanó sortűzek fényét s egyszerre halljuk a puskák ropogását, gyilkos golyók süvöltését és lenn a vár alatti réten pedig hős tábornokaink elfojtott sóhaját, halódó nagy szívök végső dobbanását. Lelkünk

Elhagyatott hely, rajt' senki sem jár,
Csendesen zsong a fuvalom.

Nincs jelen senki én kivülem ott,
Csak magam vagyok egyedül,
Mégis beszélgetést hallok itt-ott,
Figyelem észrevétlenül.

A fák levelei beszédesek,
Ők nem vetnek meg engemet,
Míg közöttük haladva elmerengek,
Suttognak édes neveket.

Mit suttognak, integetnek felém,
Az enyésző falevelek,
Egy szavokat ha meg nem érteném:
Meggétszerzik a hegyek.

Közélgő enyészetről beszélnek,
Jöttét a fuvalom s jka,
Oda sűgja minden zöld levélnek:
Félve rezzennek meg rajta . . .

Nagy Bertalan.

Cselédek.

A napokban feleségem azzal a váratlan hírrel fogadott, hogy Zsófinak — a cselédünknek — felmondott.

— Miért? — kérdeztem nőmtől, mert se-hogy se fért a fejembe, hogy Zsófi távozzék a házamtól. Csak nem gondolt a feleségem a szenvedélyemre, hogy szeretem a szép cselédeleányo

megborzad. Szívünk elszorul. És szorongva kérjük: miért e nagy ellentétek?

Minek ez az ünnep? E gyászos visszaemlékezés?

Minek ez ifju, zsendülő sereggel — e fejlődéssel — megismertetni az elmulás képeit, a zsarnokság-szülte balál borzalmaival?! Miért akarjuk lelkükbe szurni a bosszu fulánkját? a szívükbe csepegtetni a gyűlölet mérgét?!

Miért nem maradunk egyedül a másik, a szebbik, a tavaszi ünnep mellett? A hol egy öntudatra ébredt, önmagára talált nemzet élet-rajza, örömujjongása versenyre kél a felhőköl kicsapó villám dörgésével. A hol a költők örömdala, mint a hazatért dalasmadarak éneke, magasztalja az életet, a szabadságot, a szeretetet. A hol mind ez felséges harmóniába olvad össze az ébredő természet ezernyi hangjával, mint a pacirta szó a szellő suttogással; mint a dolgozó méhek zümmögése a csermely csobogással.

Hiszen ekkor: tavasszal könnyebben születnek szent elhatározások!

Hiszen karácsonykor is fogékonyabb a lélek a jóra, mint nagypénteken. . .

*

És mégis . . . mégis . . . jól van ez így. Szükségünk van ez ellentétes ünnepekre, e gyászos visszaemlékezésekre.

Mert ha kérdő szemünk a nagy természetre vetjük, ott is az ellentétek, a szélsőségek egész árja vesz körül: magasság és mélység; a nappal és az éjjel; kelet és nyugat; nyár és hármat, tél és hó; a fény és az árny folyvást váltja, kergeti egymást. „Szélvészek bus harca, égi láng villáma, harmatosepp, virágszál”: azt hirdeti mind-mind, hogy a nagy természetben is minden ellentétes, minden mulandó. De hirdeti azt is, hogy a halál csak átmenet, mert van feltámadás; az anyag és az erő megmarad és az erők eredője: az örök szeretet, az örök Teremtő soha meg nem szűnik, mindig él! . . . Ime, a tavasszal fakadt levél ősszel lehull, hogy saját testével védje, táplálja tovább az anyafát és az új hajtásokat s az új lombzatban éljen örök életet.

És ha az élet tanítómesterétől a történelemtől kérünk feleletet, az is az ellentétek: nagyság és törpeség; dicsőség és szégyen; szabadság és

kat. Felelet helyett azonban becsengette Zsófit: — Hol van a liba? — förmedt a belépő leányra.

— Nem tudom Nagysága, — szólt Zsófi némileg sértődött hangon, — elzártam a szekrénybe.

— De csak nem nyelte el a föld, hisz ott nem lelem.

Már már kicsuszott a számon, hogy: elég liba vagy te édes rózsám, — de gondoltam a szomorú következményekre.

— De Zsófi — mondtam neki erélyesen — hát mért nem akar visszaemlékezni a liba eltűnésére?

— Kérem nagyságos ur, mikor András (a baka) itt volt, a libát is még láttam, de mikor András elment, a libát sem láttam már.

— Tehát a baka volt itt. Nos, most már csak vallja be, hová tűnt a liba?

— Hát, hát — siránkozott Zsófi — András megette a libát, mert csak nem adhatok neki főzeléket.

— Csepp hajlandóságom sincs ahhoz, hogy a hadsereg gyomrának szükségleteit fedezzem — mondtam — maga pedig két hét múlva távozhat.

— Sebj — jegyezte meg Zsófi — felmondtak már nekem külömb és finomabb házaknál is.

Az úgy ezzel be volt fejezve, de nagyon téved, aki azt hiszi, hogy most minden gondtól

GÁLLA REZSŐ

angol női szabó

Rimaszombat, Deák Ferencz-utca 17-ik szám.

Tudatom a t. Hölgyközönséggel, hogy szabászati működésemet Rimaszombatban Deák Ferencz-utca 17. sz. (a postával szemben) megkezdtem.

Kiváló szabás és gondos munkával óhajtom a megrendelők bizalmát megnyerni és nagybecsű pártfogásukat kiérdemelni. -- Divatteremben

Kosztümök, Angol ruhák és Paletók a fokozottabb igényeket is kielégítve a legújabb divat szerint — mérsékelt ár mellett — készülnek el. 1—*

rabság; diadal és bukás egész sorával válaszol. Tanítván, hogy népek megjelennek és eltűnnek; államok támadnak, majd felbomlanak; Napóleonok a félvilágnak parancsolnak, majd Szent Ilona szigetén kintó rabságban elhagyatva pusztulnak el. De az erkölcsi, etikai erők soha meg nem szűnnek! Mert minden ország támasza, talpköve ma is a tiszta erkölcs, mely ha elvész, Róma ledől s rabigába görnyed!

Az Igazság folyvást küzd a Hamissággal. Kaifás Krisztussal. Megvakithatja, megfeszítheti, felakaszthatja. De a győztes mégis mindenkor az igazság marad!

* *

Ime, a nagy természet azt tanítja, az emberiség azt hirdeti, hogy népek és nemzetek, sőt a magunk egyéni élete is csupa ellentét. De hogy az ellentétek felett ott uralkodnak a természet örök törvényei és az erkölcsi erők. S hogy ezek felett is ott lebeg — mint az Ur lelke a mély vizek felett — az isteni erő, a nagy eszmény, az örök szeretet.

S ez hidalja át azt a kintó, fájó, kibékít hetetlennek látszó ellentétet is, mely a márczius 15-iki és a mai hazafias ünnepélyünk tárgya, visszaemlékezésünk eseményei között tátong.

S ez az erő, ez az eszmény a hazaszeretet! Ez szülte a mi márczius 15-ünket. Ezért szállottak titáni harcra a mi honvédek. Ezért szenvedtek bitófahalált hős tábornokaink.

De miként a megfeszített Krisztus halála és ma már fölmagasztosulás és a halál felett is diadalmas kereszt a kishittűkhez bátran így kiált: „Halál! Hol a te fulánkod? Koporsó! Hol a te diadalmad?!“ Ugy az aradi vár is ma már a mi nemzeti Golgotánk lett. Hőseink nemzeti vértanuink. Akik a borzalmas halálból is így szólnak biztatólag hozzánk és hozzátok, nemes ifjuság:

„Szeressétek e hazát és tegyétek meg érte kötelességeiteket!“

Legyenek eszményeitek, a mikért érdemes élni, dolgozni, küzdeni és ha kell, meghalni is!

Legyenek eszményeitek, mint a minők hősi honvédeknek voltak. És ha ezekre felesküdtetek, legyetek hozzájuk a halálig hűvek, mint a milyen hű volt az aradi tizenhárom.

Legyenek eszményeitek! Csak a közömböség, az elfásultság, a léha nembánomság ne

megszabadultam. Csak most zúdult a fejemre a hadd el hadd.

Cselédet kellett fogadnom, aki szép is legyen, vasalni, sütni, főzni kitünően tudjon; rendes, illemes, udvarias legyen, ne legyen se sánta, se püpos, se vak, se néma, se süket, de tudjon mindent. És e jó tulajdonságaiért és megbecsülhetetlen szolgálataiért ne számítson többre, mint a feleségem megelégedésére hat forinttal fűszerezve, ami elvégre ha vesszük, nem is olyan kevés.

A cselédközvetítő derekasan megfelelt hivatásának; annyi cselédet protegált hozzám, hogy belőlük egy kis valóságos szoknyaregementet összeállíthattam volna.

Az első csinos barna hölgy volt. Könnyű vászonruhában, fején virágos kalappal, lebbent be az ajtón; hosszú svéd keztyűs kezében pedig női esernyőt szorongatva, mintegy szépen felpántlikázott német harci mén állott meg előttem.

— Parancsol Nagysád? — hebegtem zavartan, mivel lehetnék szolgálatára?

— Hisz éppen én akarom a nagyságos urat szolgálni, — hangzott a határozott válasz.

Ajkamba haraptam baklövéssemre, s izgatottan lapozgattam bizonyítványai között.

— Nagyon rövid bizonyítványok, — jegyeztem meg kis szünet után.

— De annál több! — vágott vissza. — Sajnos, nem az én hibám. A nagyságák — fáj

legyen urrá soha rajtatok, ne vegyen erőt egyikötökön sem!

Szeressétek e hazát jóban és roszbán; borulatban, viharban és napsütésben — egyaránt és egyformán.

És tegyétek meg kötelességeiteket érette, amint ők is megtevék; tegyétek meg napról-napra, hétről-hétre, évről-évre szüntelen!

Fegyverkezzetek fel testben és lélekben!

Hiszen körös-körül folyik az élet-halálharc. Es fájdalom! — nem csupán az ész, nemcsak a tudás fegyvereivel. Déli határainkon lám, átátesap a gyűlölködés lángja. „Peccatur extra et intra muros...“

Vigyázzatok! Készen találjon minden perczben a haza hívó szózata!

Imádjátok bár négy templomban, négyféle nyelven az urat: soha ne feledjétek a közös eszményt s a nagy böles szavait: „Első és legszentebb legyen előttetek a haza!“

És ha nemes harcaitokban olykor elfáradnátok; ha legszebb reményeiteket korai októberi fagy érné: Ne féljétek! El ne csüggedjétek! Jusson eszetekbe, mire tanít ez ünnep s mit hirdet a költő:

A közembernek neve vész magával,
Kincs, kevély márványpaloták homályba
Dőlnek, elmúlnak s heverő úroknak
Hire enyészik.

A derék nem fél az idők mohától:
A koporsóból kitor és eget kér.
S érdemét a jók, nemesek s jövendő
Századok áldják.

Ajkamon e biztató bátorító szóval, szívemben e nagy szent érzésekkel üdvözlöm a megjelenteket és az ünnepélyt megnyitom.

A lelkes éljenzéssel kísért beszéd után Árvay György VIII. o. t. a kör titkára szavalt nagy hatás mellett s utána Halasi Jenő VIII. o. t. igen szépen, sok érzéssel adott elő tárogatón néhány kurucz nótát. Majd a Tompakör ifjusági elnöke: Löcherer Géza olvasta fel Október 6. című művét. Ez egy szépen kidolgozott, világos gondolatmenetű alkalmi elmélkedés, melyben a görög és római birodalom történelmének s művészetének hazaszerető hőseit, prófétáit és martirjait, majd a kereszténység nagy alapító-

dalom — még azt is rossz szemmel nézik, ha cselédjük a divat szerint öltözködik. Legutóbbi urnóm is azért mondott fel, mivel olyan felöltőt készíttettem magamnak, mint az övé. Ez még azonban nem lett volna olyan nagy baj, de igenis baj lett akkor, mikor ki is fizettem, a Nagysága pedig adós maradt.

— Igen, — hagytam helybe állításait. — De a válaszáért talán holnap jönne el.

Ő pedig szóra sem méltatott, kapta bizonyítványait, sarkon fordult és indult. Az ajtóból még visszakiáltott:

— Ön különben is a harmadik emeleten lakik és így nem szolgálom. Volt szerencsém! és becsapta maga után az ajtót.

Alig szedelőzködtem fel meglepetésemből, midőn egy tömzsi, pozsgás arcú leányka állott elem. Meg se várta a megszólításomat, hanem egyszerűen belefogott a mondókájába:

— Tetszik tudni, nagyon jó vagyok. Sütni, főzni, mosni, vasalni, porolni nagyszerűen tudok. De elmondom, miért távoztam előbbi helyemről. A nagysága nem tudott főzni és képzelje csak, a burgonyát ollóval akarta vágni, a levest habbal tálalta, a húst kanállal metélte, a salátát olajjal mosta és a csirkét forró víz helyett olajjal koppasztotta. Hát kérem, ezért mentem el onnan és megfogadtam, hogy csak oda szegődöm, ahol magam főzhetek.

— De a főzésnél segítségére akarok lenni,

ját és vértanuját méltatva, az aradi tizenhárom magyar hősnak, prófétának és martirnak érdekeit és kegyeletes megbecsülését fejtegette ki hatásosan. Még Ternóczy Tibor VIII. o. tan. szavalt el tetszés mellett Ábrányi hazafias költeményét a „Tizenhárom“ s aztán az ifjusági zenekar adott elő egy indulót, mire az ünnepély a Szózat éneklése közben véget ért.

*

A főgimnázium kebelében működő Pósa Önképzőkör az aradi vértanúk emlékét megillető kegyelettel ünnepelte meg e gyásznapot. Balogh Jenő ifjusági elnök megnyitója után elszavalták: Kende Gyula Október 6. ifj. Ábrányi Emiltől, Németh Ágost „A magyarokhoz“, Bercsényitől, Ráróssy Gyula „A lengyel anya“ című költeményeket. Litkei János V. o. t. alkalmi felolvasást tartott. László Géza és Bradofka Károly egy a nagy, dicső, aztán a gyásznapokra emlékeztető dialógot adtak elő. Az önképzőkör tanárelnökeinek Komáromy Gézának szavai fejezték be az ünnepélyt, ki a halálról és életéről vett találó képekkel kapcsolatban hirdette az ifjuság előtt az eszmék győzedelmét s hogy akik az igaz ügyért vértettek el, még ha meghaltak is, élnek azok. Az ünnepély a Szózat elnevelésével ért véget.

Esküdtszéki főtárgyalások.

A helybeli kir. törvényszéknek mint esküdtbiróságnak mozgalmas hete volt. Első napon hétfőn Grulyo János oláhczigány felett ítéleztek s kedden kezdetét vette a Sztraka Gódor Lajos gyilkosságának tárgyalása, mely teljes négy napon át tartott s pénteken este nyert befejezést. A közönség élénk érdeklődést tanúsított a tárgyalások iránt.

A Grulyo János 19 éves hárskúti születésű kóbor cigány esete az volt, hogy folyó évi február 17-én Beje község határában a tornaljai vásárról jövő Nandrasi János kövii lakost fejszével fejbe ütötte és az ezzel egy kocsin

illetve az én utasításaim szerint fog főzni; — vágott közbe a feleségem.

— Isten ments! — kiáltott; s egy pillanat alatt el is tűnt már.

Alig telt el öt percz, az ajtó ismét nyílt. Vézna, szikár hölgy lépett be, kinek hajlott orrárt régi ókuláré nyergelte meg. Hóna alatt könyveket, meg újságokat szorongatott.

— Bocsánat, — szólt — hogy előzetes bejelentés nélkül bátorítottam tiszteletemet tenni, de a nemes érzés, mely szívem áthatja, arra buzdított, hogy csak lépjek be az önök családi tűzhelyének szentelt hajlékába, hol igaz szolgálélek igaz szívekhez szólhat. Van szerencsém tehát szolgálataimat tiszteletteljesen felajánlani ama reményben, hogy a jövőben kikeményítendő ingek, rántott csirkék és hámozott krumplik tanúságot tesznek hasznavehetőségemről és a házbán végzett szolgálataim nélkülözhetetlenségéről. Neve Gertrudis Eulália.

Önkénytelenül bemutatkozom:

— Szakadéky Árpád, hírlapíró vagyok — mondtam — ah pardon... vagy ugy... Ön... ugy-e eszerint Ön a cselédem akarna lenni? Hát csak tessék kimenni a konyhára.

Nem tudom, mi történt azután; csak azt tudom, hogy Zsófi a világ legjobb cselédje, kinek igényei egy libacombnál tovább nem terjednek.

Nem is fogadok cselédet egyhamar.

Spencius.

Pártos Manó

Dr. Zimmermann philadelfiai egyet. tanár volt assisztense

fogászati műterme

Rimaszombat, „GÖMÖR“-szálloda, okt. hó 1-től Engel-féle ház.

Foghuzás, fogtömés és különleges munkákra,
ugymint: **fogak és gyökerekre, arany és platina**
koronák készítése, szájpaddlás nélküli hidmunkák
ugyancsak **arany, platina és porcellánból,** a
melyek **nem vehetők ki a szájból.** továbbá **por-**
cellán, arany és platina tömések. :-: :-: :-:

levő Ján Mátyásnéól 45—50 koronát tartalmazó pénztárczáját elrabolta. Az eset a tornaljai „Betekints” korcsmánál kezdődött, honnan utnak indultak a vásárosok s Grulyo őket megleszte, a Beje határában levő „Halál” korcsmánál feltartóztatta, aztán itt követte el a bűncselekményt. Mikor aztán a pénzt megkapta, fejszóját a szekérben hagyva Grulyo János a halálra rémült asszonyt a fejbevert kocsisal együtt utnak engedte. A körmönfont cigány bűncselekményét hol beismerte, hol a legnagyobb megátalkodottsággal tagadta s a vizsgálati fogságban eltöltött hét hónap után került folyó hó 6-án az esküdtbírószék elé. A főtárgyalást Cseh István kir. táblai bíró esküdtbírószéki elnökhelyettes vezette, bírák voltak: Fodor Zoltán és Langhoffer Viktor, jegyző: Madarassy Gyula. A vádhatóságot dr. Mészáros István vezető kir. ügyész képviselte, védő volt: dr. Bródy Miksa. Tót tolmácsként dr. Zathureczky Adolf működött.

Esküdtökként kisorsoltattak: Varga Lajos, Gubcsó János, Farkas József, Grosinger Miksa, Zsuffa Kálmán, Molnár József, Náray J. Albert, Zajdó László, Szlovenszky Vilmos, Horváth Albert, Hegedüs József és Rónay Gyula.

A bizonyítási eljárás során kihallgattak néhány tanút s a rablással vádolt Grulyo János elmebeli állapotát a fogságban megfigyelt két orvosszakértőt: dr. Zehery István és dr. Kármán Aladárt. A vádlott mindent a legnagyobb felfüggetlenséggel tagadott. „Nem tudok semmit, nem emlékszem semmire, csókolom a kezét, olyan részeg voltam!” Ez volt a stereotip kijelentése, sőt annyira ment, hogy mindenkit vádolt, azt mondta, hogy a csendőrök megverték, azért ismerte be a bűncselekményt, megvádolta a vizsgálóbírókat, hogy a kihallgatás folyamán megfenyegette egy évi vizsgálati fogsággal, ha be nem ismeri a bűncselekményt. Ugy, hogy a kir. ügyész indítványára folytán az esküdtbírószék ez állítás megczáfolására kihallgatta dr. Musotter Miklós vizsgálóbírókat is. A védő indítványára kihallgattak egy csomó kóbor cigányt is, kik természetesen a vádlott mellett foglaltak állást. Délben, háromnegyed 1 óra tájban közvetlenül az orvosszakértők távozása után kínos jelenet volt a tárgyaló teremben, Tóth Sándor tanu kihallgatás közben elsápadt és elájult. Csakhamar eszméletre hozták és folytatták a kihallgatást.

Estefelé a kérdések megszövegezése után mondta el dr. Mészáros István kir. ügyész nagy tudással megépített és lendülettel előadott vádbeszédét, mely a hallgatókra nagy hatást gyakorolt. Dr. Bródy Miksa védő igyekezett meggyőző érveket csoportosítani védenceze javára, azonban az esküdtök bűnösnek mondták ki Grulyo Jánost a rablás büntetésében és verdiktjük alapján az esküdtbírószék Grulyo Jánost nyolcz évi börtönrre ítélte és öt évi hivatalvesztésre, a büntetésből a vizsgálati fogság által hét hónap és 16 nap beszámíttatik. A vádlott és védője semmiségi panaszt jelentett be. A tárgyalás esti 10 órakor ért véget.

*

Második napon kedden reggel nagy érdeklődés mellett vette kezdetét a gyilkossággal vádolt Sztraka Gódor Lajos volt rimaszaluzsányi lakos bűnyje. Nevezett ugyanis feleségét Vanécsik Zsuzsannát, kitől éppen a bűncselekmény elkövetésekor választotta el a bíróság, 1913. márczius 29-én Pribón a Rima mellett agyonlőtte úgy, hogy az első lövés az asszony bal oldalán a mellkasba hatolt s a löveg az összes belső szervek roncsolása után a has jobb oldalán jött ki s a második lövéssel jobb karját lőtte keresztül. Azután elfutott, fegyverét eldobta és jelentkezett a bírónál. — A főtárgyalásra 29 tanu és 3 orvosszakértő volt beidéztve.

Az esküdtbírószék elnöke: Cseh István kir. táblai bíró volt, bírák: Fodor Zoltán és Smál Gyula, jegyző: dr. Vörös László. A vádhatóságot Lehoczky Márton kir. alügyész képviselte, védőként dr. Törköly József ügyvéd szerepelt. A tót tolmács tisztét dr. Zathureczky Adolf ügyvéd látta el.

Esküdtökként kisorsoltattak: Zajdó László, Farkas József, Molnár József, Kemény Lajos, Béky János, Váry János, Vietórisz Gyula, Náray J. Albert, Hegedüs József, Rónay Gyula, Szüts-György és Veress Béla.

A vádlott mindkét fülére nagyot halló, erőteljes fiatal ember, ki a vidéken veszedelmes orvvadász hírében állott, többször büntetve volt, s rossz hallása miatt nem is volt nehéz rajtasípni az orvvadászaton. Súlyos testi sértésért is büntetve volt s egyik büntetése elől Amerikába szökött. Rosz természete volt oka annak, hogy feleségét: a módos, esinos és okos Vanécsik Zsuzsannát szülei elvitték tőle. Gódor ugyanis gazdaságát elhanyagolva s inkább az erdőket bujta, mint szenvedélyes orvvadász s Vanécsikék sokat restelkedtek a büntetések miatt, úgy, hogy az asszony bizonyára szülei kívánságára azon alternatíva elé állította férjét, hogy vagy felhagy a vadászattal vagy ő távozik a háztól. Végre is az utóbbi történt, mert Sztraka Gódor Lajos javíthatatlan, rosz természetű ember maradt s felesége távozása után még jobban neki látott az ivásnak is. A házasságot a bíróság elválasztotta ágytól és asztaltól, de csak a bűncselekmény után vált jogerőssé az ítélet. Gódor a korcsma szorgalmas látogatója volt s a korcsmáros azt vallotta a bíróság előtt, hogy sohasem látta őt ittasnak, pedig 15—16 üveg sört is megivott egy ültőhelyében. Magára a bűncselekményre vonatkozólag a bizonyítási eljárás során kitünt, hogy 1913. márczius 29-én a korcsmában ivott, azután hazament, kitűnő fegyverét vállára véve elindult s a Rimához érve a Zsaluzsány mellett levő pribói hídnál találta volt feleségét, Vanécsik Zsuzsannát, ki mosással foglalkozott. Rövid néhány szó után fegyverével célba vette Gódor az asszonyt s egy lövéssel keresztüllőtte testét, egy másikkal jobb karját. Aztán elszaladt s a csendőrök városunk mellett a szabadkai uti kőhidnál fogták el. A 29 tanu a vádlott életmódjára, egyéniségére, házasságára vonatkozó adatokat szolgáltatott a bíróságnak; voltak, kik határozottan állították, hogy Gódor előre készült a bűncselekményre, általában alig akadtak olyanok, kik a vádlottra nézve kedvező vallomást tettek volna. Tettét egyébként ő is beismerte, de azt a valószínűtlen okot hozta fel védelmére, hogy ők összebeszéltek az asszonnyal, hogy előbb lelővi a feleségét, aztán önmagát emészti el.

A tanuk kihallgatása kedden, szerdán és csütörtökön egész nap tartott s kihallgatták az orvosszakértőket: dr. Zehery István törvényszéki, dr. Kármán Aladár közkórházi és dr. Bleier Leó körorvost, kik az áldozatot boncolták s a vádlott elmebeli állapotát vizsgálták. Ez utóbbi vizsgálat kisebb fokú degenerációt állapított meg.

A vád és védelem által feltett s a bíróság által megszövegezett négy kérdést kaptak az esküdtök. Az első kérdés a gyilkosságra, a második a szándékos emberölésre, a harmadik az erős felindulásra, a negyedik a közös elhatározásra, illetve a bűncselekményre való rábírásra vonatkozott.

Folyó hó 10-én reggel vette kezdetét a plaidoyer. Lehoczky Márton kir. alügyész hatalmas, mélyen átgondolt vádbeszédében kiterjeszkedett a bűny minden részletére. Minden hangzatosság mellőzésevel az esküdtök elé tárta a bűncselekmény fázisait, a bizonyítási eljárás során szerzett adatokat csoportosítva, bemutatta a vádlottat: a büntetett előéletű rosz embert, ki állandóan hadilábon állott a törvénnyel s ki előre elkészült a bűncselekményre. Beszédét nagy figyelemmel hallgatták s másfél óra mulva szólásra emelkedett dr. Törköly József védő, ki csaknem teljes két óra hosszát tartó — poetikus részekkel fűszerezett s az esküdtök lelkére, szívére apelláló remek beszédet mondott. A vádlott érzelmi világát ecsetelte igazán szép szavakkal s ebből, mint indító okból — vezeti le a cselekmény elkövetését. — Szónoki lendülettel igyekezett megdönteni a vádhatóság által felhozott érveket. A szerelem, a bánat, a féltékenység és elkeseredés volt szerinte az erős felindulás rugója s ezért kéri a kisegítő kérdésre való igenlő feleletet.

Délután a vádhatóság és a védelem harca folyt 3-tól 1/5-ig, ekkor az esküdtök visszavonultak s később főnökük: Kemény Lajos hirdette ki a verdiktet, mely szerint az esküdtök a szándékos emberölésre feltett második kérdésre 7-nél több szavazattal igennel feleltek, a többi kérdésre nemmel.

E verdikt alapján Cseh István elnök este

fél 8 órakor hirdette ki az ítéletet, mely szerint Sztraka Gódor Lajos az esküdtbírószék bűnösnek találta a házastárson elkövetett szándékos emberölés büntetésében elkövetve általa, hogy a tőle elválva, de még nem jogerős ítélettel elválasztva élő házastársát Vanécsik Zsuzsannát 1913. márczius 29-én Pribón löflegyveréssel két lövéssel agyonlőtte s ezért a 92. § alkalmazásával s mert az életfogytig tartó fegyházát tulajdonképpen súlyos büntetésnek tekintette a bíróság, 14 évi fegyházra ítélte s mellékbüntetésként még nyolcz évi hivatalvesztésre ítélte, kötelezte a költségek megtérítésére. A vizsgálati fogságban eltöltött hat hónapot és tiz napot a büntetésbe beszámítják. A bíróság a féltékenység, a bánkódást és kisebbfokú degenerációt enyhítő körülménynek vette, de súlyosító körülmény a többszörös büntetett előélet.

A kir. ügyész megnyugodott, a vádlott mosolyogva vette tudomásul az ítéletet s védőjével együtt semmiségi panaszt jelentett be.

Széljegyzetek.

A mi tengeri kigyóink.

A lapok „vegyes” rovatában gyakran találunk hírt, leírást a tengeri kigyóról, erről az állítólagos csodaszörnyről, amelyikről azt sem tudjuk voltaképpen, hogy van-e? Az újságok üresen marad husz sor, illetve maradna, ha be nem tölténék Captain Rodolfo van Heldenst-jaerna, vagy Admiral William Willstone, vagy ki tudja kinek a leírásával, aki anno 17... látta a tengeri kigyót a Spitzbergáknál vagy a Tüzföldnél, le is írta részletesen, mint az a hajó fennmaradt naplójában olvasható. Egész bizonyos benne a rovatvezető, hogy senki sem fog a hír valódiságának utánamászkalni, hát szabadjára engedi a fantáziáját és végre is a husz sor meg van és ez a fő!

Elmondtam pedig ezt előljáróba azért, hogy elővezessenek két speciális magyar tengeri kigyót, amelyik éppen úgy fel-felbukkan, mint a legendás tengeri szörnyeteg. Ez a két tengeri kigyó: a budapest—fiumei tengeri csatorna és az Alföld csatornája.

Kezdjük az előbbin és pedig egy kis visszpillantással. Az eszme: Budapestet tengeri kikötővé tenni, — nem új. Beszélük, hogy József császár — akinek egyetlen szerencsétlensége volt, hogy hamarabb született száz évvel mint kellett volna születnie — foglalkozott a tervvel, hogy a csatornát megásassa. Erre a célra össze is gyűjtött nyolcz millió forintot ércben, (akkor óriási összeg!) amelyikből finanszírozta volna a vállalatot. De jött a szerencsétlen török háború és annak balsikerei elvitték először a nyolcz milliót, azután elvitték magát a királyt, aki sem a lázkat, sem a reformterveiből való csüggedt kiábrándulást nem tudta átélteni.

Hogy maga József császár honnan vette az eszmét, arra talán magyarul szolgál egy régebbi kis történet. III. Károly létesített egy kereskedelmi hajóvállalatot Ostende székhellyel. (Tehette, akkor még Németalföld az övé volt.) Ez a vállalat nagyon szép sikerrel konkurrált az angol hajókkal egy néhány évig. Addig, amikor Károly az utódról kezdett gondolkodni és a pragmatica sanctióról. Ennek az elfogadása fejében Anglia azt követelte, hogy az ostendei hajóvállalat ne indíthasson hajókat a Németalföldről és Belgiumból. Más nem lehetett tenni, hiszen a trónról volt szó és Károly elhozta a hajókat onnan. De a tervvel nem hagyott fel. Triestet akarta megtenni kikötőnek. A triezti kikötő azonban zivatáros, nyitott és sekély, a hajók ott nem lehettek, Fiumére pedig nem gondoltak, egyrészt mert nem volt kiépítve, másrészt mert magyar volt. A hajóstársaság feloszlott. József talán ennek az emlékek hatása alatt akarta a csatornát megépíteni, mert ha el is ismerte Fiume fontos szerepét, azt is tudta, hogy lehetetlen mindenféle kivétel, a míg a Karszton tengelyen kell átszállítani az árukat.

A helyzet ma is ugyanez. Megvan ugyan a vasut, de már is kevésnek bizonyul a szállításra váró anyag tömegeivel szemben. Azonfelül pedig inkább kirándulásokra való az a pálya, mint a súlyos tehervonatok hordására. Erős kapaszkodók, hófuvástól fenyegetett bevágások, az utolsó vonalrészlet a Karszt tetején és a

spirális alagut Fiuméig a vasutépítő technika bravurjai, de nem valók egy ország külkereskedelmének a lebonyolítására. A vízi út olcsóbb lenne és biztosabb és számtalanszor kényelmesebb.

Nem igen értek a hidrotechnikához, nem is tudom, hogy a szakemberek miképen gondolják megalkothatónak a csatornát. Az első akadály a budai hegycsoport lenne, a legnagyobb a Karszt. Ennek az átvágását nem tudom hogyan oldanák meg egyszerű átmetszéssel, mint a Türr építette isthmosi csatorna, vagy zsilipes emelő-eljárással, mint a Panama csatorna Gatun-szelvénye? Mindenképen fogós feladat. Azután még egy memento is van. A Duna tengerszintfeletti magassága Budapestnél pontosan 96'68 méter. Vízbősége ellen nem lehet kifogás, mert hiszen a mai hajóforgalom tiszerezését is elbirná. Csak hogy a csatorna egyenes lefolyást biztosítsa az Adria felé és ez a kerekszám 100 méteres esés ily rövid úton, oly gyorsan csapná le a Duna vizét, hogy először is viz nélkül maradna (hajózható vizet értve!) az Alduna, azután megcsappanna a vízbősége az egész Dunavonalnak. Mit szólnának ehhez Szerbia, Oláhország és Bulgária? És végül: elég szépen fejlett Balkán-exportunkat érdemes lenne veszélyeztetni egy ilyen kísérlettel, amelyikről azt sem tudjuk, hogyan ütne ki, jobbra vagy balra? Mindezt eldönti a jövő, mert az eszme él és ha most tengeri kigyót is játszik velünk és el-eltünik, majd testté váltja egy eljövendő hatalmas alkotó szellem.

Az Alföld csatornázása más kérdés. Ez elevenünkbe vág, ez létérdekünk és éppen az a szegynél való, hogy ezt is tengeri kigyónak kell látnunk, oly ritkán és oly bizonytalanul jelenik meg. A tenger százezer éves munkáját, az Alföld humuszát mi egyszerűen elgazdálkodjuk ezer esztendő alatt és kísérletet sem teszünk arra, hogy termékenységét meghosszabbítsuk legalább is ugyanennyivel. Tűrjük, hogy a Duna balpartján az Ipolytól a Tiszáig egyetlen számbavehető patak ne szakítsa meg a part vonalát, ami ugyan megfelel a hajdani tengerfenék természetének, de szégyene az országnak és tudatos és megtört devalválása az Alföld értékének. A két folyó úgy fut le, olyan önmagát felajánlóan a síkságon, mintha biztatná a köztük lakókat, hogy itt a víz, itt az áldás, vezessétek oda magatok közé és nem lesz aszály, nem lesz éhség! Természeti akadály semmi sincs; nem is mérnöki, hanem kubikosmunka lenne az árkokat megásni, annyira sima a föld és annyira magától értetődő a feladat. Miért kellett a Ferencz-csatornánál megakadni a tervnek? Mert arra ráfizettek? Minden új és szokatlan vállalat ráfizetéssel kezdődik, ha mindjárt az emberi élet meghosszabbítására vállalkoznék is! A csatornázás pedig olyan vállalat, amelyik azáltal, hogy új véredényeket iktat a föld testébe, megizmosítja és meghosszabbítja a földből élő nemzet életét is.

A kereskedelmi miniszterium irattárában megvan a csatornázás egész terve a költségvetéssel együtt — úgy tudom. Ugyan melyik miniszter lesz az, aki ezeknek az aktáknak megássa a csatornát onnan, a por és elfedettségtengerétől — a képviselőház asztaláig?!

Figyelmeztetés az olvasóhoz!

A „GÖMÖR-KISHONT” előfizetési díja 1913. évi január hó 1-től egy évre 10 kor., fél évre 5 kor.

Olvasóinkhoz. Tisztelettel felkérjük lapunk mindazon olvasóit, kik még az előfizetést meg nem ujtották, avagy hátralékaikat ki nem egyenlítették, hogy úgy az előfizetést megújítani, mint a hátralékos előfizetést kiegyenlíteni szíveskedjenek.

a „GÖMÖR-KISHONT” kiadóhivatala.

Hirek és vegyesek.

A bolgár király: *Koburg Ferdinánd*, ki legszívesebben vármegyénkben Murány és Pohorella erdőseibe tartózkodik, f. hó 8 ikán Szófiából külön udvari vonaton Kassán át Poprádra érkezett, hol automobilon várták a

bolgár czárt és kíséretét. Kassán a püspököt fogadta Ferdinánd a vonaton s délben érkezett Poprádra a vonat, honnan csakhamar folytatták az utat automobilon Pohorella felé. Ugy halljuk, hogy a bolgár király hosszabbban fog itt időzni a pohorellai pagonyok csüdjében, itt óhajtja kipihenni a háborus esztendő fáradalmait és nehéz megpróbáltatásait.

Egyházkerületi közgyűlés. A tiszai reform. egyházkerület f. hó 8-án tartotta Miskolczon gyűlését az egyházi és világi kiküldöttei élénk érdeklődése mellett. A gyűlésen többek közt ott voltak: *Bornemisza László*, br. *Balassa Ragályi Ferencz*, *Bodor István*, dr. *Verecs Samu*, *Csabay Pál*, *Czinke István*, *Réz László*, *Becske Bálint*, *Buzy Márton* stb.

Engesztelő ünnep. Zsidó polgártársaink folyó hó 11 én szombaton ünnepelték legnagyobb ünnepüket: az engesztelés böjt napját (jóm ki-purt) mikor is áhitatosan imádkoztak egész napon át a templomban. Az előestén *Singer Rezső* főrabbi beszédet intézett a hívekhez. A templom, mint minden évben, most is szűknek bizonyult s pótimaházat kellett berendezni a tanácsteremben. Persze ilyenkor évenként tervezetések történnek a jövőre és bizony-bizony itt volna már az ideje, hogy egy megfelelő új templom építtessék. A jóakarát meg is volna, de sajnos, hiányzik hozzá a pénz.

Polgármesteri helyettesítés. A Jolsva városban elhalálozás folytán megüresedett polgármesteri állásra dr. *Fornet Gyula* megyei főjegyző a folyó hó 7-én megtartott képviselőtestületi közgyűlésen a képviselőtestület egyhangú óhajára *Habány József* városi főjegyzőt helyettesítette be.

Tanfolyamon. A m. kir. belügyminiszteriumban hatósági orvosok részére tartott két hetes tanfolyamra dr. *Gaál Gusztáv* tornaljai járási tiszt orvos berendeltetett. Nevezett f. hó 6-án a tanfolyamra Budapestre utazott.

Áthelyezés és kinevezés. Az igazságügyminiszter *Sarkady Rudolf* rozsnói járásbirósági telekkönyvi átalakító díjnokot az aranyosmaróti kir. törvényszékhez, *Mester László* nagyrőcei kir. járásbirósági telekkönyvi átalakító díjnokot pedig a nagyrőcei kir. járásbirósághoz irnokká nevezte ki.

Menhelyi vizsgálat. Megirtuk mult számunkban, hogy dr. *Ruffy Pál* min. tan. az állami gyermekmenhelyek orsz. felügyelője az itteni gyermekmenhelynél alapos vizsgálatot tartott, mely csaknem három napig tartott, s a felügyelő teljesen meg volt elégedve a tapasztalattal. A nyomorék otthon és a háztartási iskola megtekintése után vasárnap reggel elutazott a felügyelő s Losonczon és Füleken tartott vizsgálatot, aztán dr. *Heinrich Béla* igazgató-főorvossal együtt Csizbe és Putnokra ment, utóbbi helyen a telepvizsgálat után gróf *Serényi Béla* volt földmivelésügyi miniszternek voltak mindketten szívesen látott vendégei.

Új ügyvéd Rozsnón. A miskolci ügyvédi kamara *Mariska György* dr. ügyvédet Rozsnó székhellyel a kamara ügyvédi lajstromába bejegyezte.

Doktorátus. Ifj. *Dapsy Béla*, id. *Dapsy Béla* szikárosi földbirtokos jelesképzettségű fia, ki ez előtt négy évvel végezte be középiskolai tanulmányait a rimaszombati egyesült prot. főgimnáziumban, és a ki mint tiszteletbeli szolgabíró, előjáróinak teljes megalapozására a tornaljai szolgabírói hivatalnál működik, f. év szept. 27-én avatattott fel a kolozsvári egyetemen az államtudományok doktorává. Ő az első volt pályatársai között, ki tudományában ily fokra tette magát érdemessé. Mi is őszintén gratulálunk mint az új dokornak, mint a boldog szülőknek, mert e tehetséges és szorgalmas ifjában közigazgatásunk oly kiváló erőre tett szert, ki e téren bizonyára egyik érdekes és értékes tagja leendő megyei közigazgatásunknak. Excelsior!

Tanítók értekezlete. A miskolci és kassai tantestületek kezdeményezésére több vármegye tanítósa jött össze Miskolczon a tanítók helyzetének megbeszélése céljából. A benyújtott javaslatokat egy huszas bizottság elé utalták, melynek tagjává választották *Törköly József* helybeli áll. elemi fiúiskolai igazgatót is.

Halálozások. *Lecső Péter*, ki 41 évig volt fogházőr, f. hó 7 én városunkban 71 éves

korában hosszas betegség után elhunyt, 9-én temették.

Majoros János csizmadiamester 65 éves korában f. hó 7-én meghalt. Temetése polgártársaink nagy részvéte mellett f. hó 8-án ment végbe.

Györy Jánosné, városunk egyik legidősebb matronája f. hó 4-én 85 éves korában meghalt. F. hó 6-án temették.

Balázs István szabó felesége, szül. *Simon Anna*, *Simon László* helybeli szabómester nővére, f. hó 8-án reggel 24 éves korában hosszabb betegség után meghalt, 9-én temették nagy részvét mellett.

Gondnoksági ülés. A helybeli áll. polgári leányiskola gondnoksága f. hó 10-én délután dr. *Löcherer Tamás* elnöklésével ülést tartott, melyen a tandíjmentesség iránt beadott kérvények tárgyalattak. Elnök előterjesztésére elhatározták, hogy a magánórák adására vonatkozólag kiadott tiltó miniszteri rendelet megváltoztatását kérelmezik, mert a privát órák a növendékek előhaladása érdekében sokszor szükségesegek.

Igazgatósági ülés. A kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága ma vasárnap délelőtt 1/2 10 órakor tartja rendes havi ülését.

Ritka vadászszerecsse. Manapság nem mindenki láthat eleven medvét, mert a maczkók visszahúzódnak a terjedő kultúra vidékéről a rengeteg erdősegekbe. Ritka vadászszerecsseje volt f. hó 10-én *Szabó László* várgedei földbirtokosnak, aki a felső Sajó völgyén egy hatalmas medvét egyetlen lövésre leterített. Ehez a lövéshez igazán gratulálhatunk.

Agarász-verseny. A vármegyei agarászegylet folyó hó 4-én kezdette meg rendes évi nagy versenyét, mely csak folyó hó 7-én ért véget. Megvalljuk, hogy mi már abban a hitben voltunk, miszerint mint minden régi uri passzió, mely sok költséggel jár, ez is kimegy a divatból és a középosztály pusztulásával az agarak dicsősége is a mulandóság lesz, örömmel csalódtunk, mert a mostan lefolyt versenyek ismételtén fényes tanujelét adták annak, hogy vármegyénkben a középosztály nem hanyatlóban, de emelkedőben van. Ezzel pedig hazánkban már csak egy pár vármegye dicsekedhetik. Bizonyítja ebbeli állításunkat az is, hogy messze idegenből is eljöttek a híres Gömörbe és csak a legkellemesebb emlékekkel távoztak el. Sajnáljuk, hogy a verseny lefolyásáról hű képet nem adhatunk és esetleg hiányos névsort közölhetünk, de csak egy jelenvolt szívesességéből és nem úgy, mint régebben az elnökség tudósítása nyomán írhatjuk meg referádánkat. — Az első díjat a földmivelésügyi miniszterium ajándékból egy gyönyörű ezüst serleget *Bibó Géza* dunántúli földbirtokos *Babatündér* nevű agara vitte el; a második, az egylet díját szintén szép ezüst serleget *Baghy Béla* szolnokmegyei földbirtokos *Boburfi* nevű agara nyerte el; tehát a babért most idegenbe vitték el, de ezzel együtt elvitték a régi Gömör gentry-hirnevét is, melyre sokkal büszkébbek az agarászegylet tagjai, mintha a két serleg itthon maradt volna. Agarakat neveztek meg a versenyre és abban részt vettek: báró *Hámos Antal*, ifj. *Szontagh Zoltán*, ifj. *Söldos Kálmán*, *Darvas Pál*, *Mészöly Pista* Bácskából és *Pathay Tibor* Zemplénből. A verseny első napján fényes bankett volt, melyet reggelig tartó parázs táncz fejezett be. A versenyen és banketten részt vettek: *Hölgyek:* *Boross Zoltánné*, *Farkas Gézánné*, *Gedeon Dezsőné*, *Gedeon Rózsika*, özv. *Gundelfingen Lucziánné*, *Gundelfingen Marcsa*, *Hámos Árpádné*, *Hámos Mariska*, *Hegyessy Istvánné*, *Janssen Pálné*, *Keizler Gusztávné*, *Keizler Agla és Mara*, özv. *Kintzig Ferenczné*, *Kuhinka Istvánné*, *Kubik Maczus*, *Kún Józsefné*, *Kubinyi Gézánné*, *Kosuth Ella*, özv. báró *Luzénszky Henrikné*, *Lukács Gézánné*, *Lukács Margitka*, *Madarassy Ivánné*, özv. *Molnár Józsefné*, *Molnár Gizike*, *Nagy Eleménné*, *Nagy Szerénke*, *Plachy Mariska*, *Putnoky Mórné*, özv. *Ragályi Gézánné*, özv. *Ragályi Gyuláné*, özv. *Stojkovich Emilné*, *Stojkovich Márta*, *Szakall Andrásné*, *Szakall Etta*, *Szentmiklóssy Kálmánné*, özvegy *Szentkirályi Lajosné*, *Szeleczy Árpádné*, *Szilárdy Elfike*, *Szilárdy Virginia*, ifj. *Szontagh Zoltánné*, *Török Béláné*, *Záborszky Istvánné*. *Urak:* *Alitisz Aladár* és *Miklós*, *Baghy*

Béla, Balázs László ifj., Beélik István, Bornemisza Elemér, Boros Zoltán, Czibur Sándor, Darvas Pál, Dobay Károly, Farkas Zoltán, Farkas Géza, Balázs és Zoltán, Fáy István, Gyene István, br. Hámos Antal, Hámos László, Hegyessy István, Janssen Pál, Kosuth Lajos, Kubinyi Géza és László, Kuhinka István, Kún József, Ladányi László, Lukács Béla és Endre, Madarassy Iván és Gyula, Máriaassy László és Zoltán, Matyasovszky Kálmán, Mészöly István, Molnár István, Molnár József, Nagy Elemér, Patay Tibor, Putnok Mór, Ragályi Ferencz és Gyula, Rigó Balázs, Szeleczky Árpád, Dénes és Zoltán, ifj. Szentmiklóssy Kálmán, László és Zoltán, Szent-Iványi Árpád, Szilárdy Béla és István, Söldös Árpád, Elemér és Kálmán, ifj. Szontagh Zoltán, Török Béla, Vosits Ernő, Záborszky István. — A jó magyaros muzsikát a Losoncra elszármazott *Oláh* Gyula visszasíró hegédije adta.

Bűnös anya. Dobrapatakon *Fábry* Pálné f. év június havában házasságon kívül egy érettségi fiú gyermeket szült s azt rongyokba csomagolva elásta. Hetek mulva rájött a csendőrség s augusztus 1-én az előkerített hullát az orvosok felboncolták. F. hó 10-én állott a helybeli kir. törvényszék előtt a bűnös anya, kit a bíróság a gyermek megölésének büntette miatt jogerősen egy évi börtönre ítelt. Az asszony büntetését azonnal megkezdte.

Leánykereskedő szövetkezet. Egyik fővárosi lapban olvastuk, hogy a szomszédos Borsodmegye Sajószentpéter községében egy leánykereskedő szövetkezet került lépre. — A jómadarak, a szövetkezet beltagjai: *Medgyaszay* Erzsébet mulatóhely tulajdonosnő, *Krausz* Mór ottanai szolgabírói hivatalnok és *Horváth* Árpád volt miskolci detektív. A foglalkozás után ítélve, mindhárman kvalifikálva vannak a mesterségre és meg volt az alkalmuk is a jó üzletre. A detektív kiszimatolta az áldozatokat, a mulatóhely tulajdonosnő kiválogatta az alkalmasokat, a szolgabíró hivatali alkalmazott pedig eligazította a hatósági akadályokat, mint ő maga is bevallotta, jó pénzért. Áldozataikat Abauj, Borsod- és Gömörmegyéből szédtek és hamis igazolványokkal szállították Oroszországba, Galicziába és Romániába. Évek óta folyt a jövedelmező üzlet és kitudja meddig tartott volna még, ha rá nem jönnek. Most is csak úgy sült ki az aljas üzérkedés, hogy a határrendőrségnek sugta be valaki s a határrendőrök azután Sajószentpéterre utaztak és a bandát leleplezték. Megdöbbentő dolog, hogy a közigazgatásnál, mely tisztaságáról és hozzáférhetetlenségéről nevezetes, egy alkalmazott éveken át ily mocskos irányban manipulálhasson és üzérkedhessen. — Ezt csakis annak kell tulajdonítanunk, hogy hiányzott az ellenőrzés és Krausz ur fel volt tulságosan hatalmazva, mert ha ő nem állít ki hamis igazolványokat, akkor az üzérkedés nem folyhatott volna nagyobb keretben.

Megvert bolgár. F. hó 3-án a bolgár kertésztelepen egyik kertészsegédet: *Ivanovics* Istvánt, Márton nevű társa, kívül összeszólkózott, úgy fejbeverte, hogy a sérültet kórházba kellett szállítani.

Szemgyógyintézet van Miskolczon.

Pusztul a vaddisznó. A következő beküldött hír arra mutat, hogy a vaddisznók közt valami betegség pusztít. Dr. *Seress* István putnoki ügyvéd csütörtökön délután séta céljából kiment a putnoki erdőbe. Alig tett néhány száz lépést, az egyik bokor tövében egy vaddisznót látott feküdni. Azonnal golyóra töltött s egy sikerült lövéssel a vadkant leterítette. Furcsának találta azonban, hogy a disznó meg se mozdult. Mikor odaért, csodálkozva látta, hogy már hideg az állat teste, valószínűleg természetes halállal mult ki az élők sorából, annyival is inkább, mert az általa kilőtt golyó helyét a disznó mellett a földben találta meg.

Elementek a színészek. Isten velük és sok szerencsét kívánunk nekik, mert mint halljuk, igen tisztességes társulat volt s ezért nem volt már jövője a Hungária szállodában. Azonban egyet nem hagyhatunk szó nélkül. Ugyanis határozottan állítják, hogy ennek a társulatnak nem is volt országos engedélye, hanem az itten összeverődött társulatnak a ha-

tósági engedély illetéktelen egyén közbenjárásával lett kiállítva s a városi hatóság, magyarán mondva, be lett csapva. Ezt nem akarjuk elhinni és igen örülnénk, ha ezt illetékes helyről megzafolnák és e hír valótlannak bizonyulna. Mert aztán mi fog történni, ha jön egy engedéllyel bíró társulat és a hatóság azzal az indokolással, hogy most ment el egy társulat, az engedélyt gyors egymásutánban vonakodik megadni?

Ujjonczok bevonulása. A helybeli m. kir. állami ménteleposztályhoz e héten vonultak be az ujjonczok, kiknek legnagyobb része Bihar megyéből való. Az összes ujjonczok, számszerint 30-an, bevonuláskor — tekintettel a kolerás megbetegedésekre — alapos orvosi vizsgálat alá vették.

Halálos tolonczut. Hubai László, hubai községi bíró megbizta f. hó 5-én *Szajkó* János cigányt, hogy a 72 éves öreg *Tóth* Istvánt Hubóról szekeren tolonczolja illetőségi helyére Szuhafőre. Az utra bátorságot merítették egy kis itallal mindketten, de utközben megálltak s az öreg *Tóth* nem akart tovább menni. *Szajkó* erre a bot vastagabb végével úgy elverte a gondozására bizott öreget, hogy annak bordái összetörttek, s a szegény öreg ember csakhamar kiszenvedett. Az esetet bejelentették a tornaljai kir. járásbíróshoz, honnan a bíró dr. *Goldblatt* Géza és dr. *Hajdu* Miksa orvosokkal kiszállott s a hullát felboncolták. A vizsgálat folyik.

Nincs pályázó. Azt hinné az ember, hogy csak ki kell hirdetni: itt van egy jó állás! és ezrével jön rá a pályázó. De a tények azt mutatják, hogy nincs mindig úgy. Az *osgyáni körorvosi állásra* például máig sincs pályázó, pedig elég szép fizetéssel, lakással, jutalékokkal jár és a mi szintén fontos, a hozzátartozó községek közel vannak a központhoz. Talán kevés az orvos, vagy talán nem ismerik a viszonyokat azok, a kiknek nincs megfelelő állásuk.

Tolvaj pékinas. Mérész János helybeli sütőmester inasa: *Karkusz* János folyó év márcziusától kezdve három vagy négy ízben kinyitotta gazdája pénzes szekrényét, s abból összesen 146 koronát lopott el. A kir. ügyészség lopás büntette miatt vádat emelt a vizsgálati fogóságban levő fiú ellen s f. hó 10-én *Cseh* István kir. törvényszéki bíró elnöklésével tartott főtárgyaláson dr. *Mészáros* István vádbeszéde után jogerősen három havi fogházra ítélte a rosz utra tévedt pékinast.

Czigányverekedés. Rimabrézóról f. hó 5-én Likérbe borókát vitt *Oláh* János zenész s onnan hazajövet találkozott ellenségeivel *Oláh* Lajossal, *Oláh* Jósikával és *Oláh* Králik Pállal. Ezek nekiestek a muzsikuskának s fejszével, bottal úgy összeverték, hogy másnap a sérültet a kórházba kellett szállítani.

Színészek Putnokon. Színészeink vannak. És ez a mi szűk látókörű városunkban „esemény.” Hogy azt irt m. „színészek,” ez már dicséret *Farkas* Mihály derék gárdájára, mely eljött hozzánk, hogy kissé megjavítsa a különféle ripacs-társulatok által már hallatlanul elrontott józólésünket. Ez apropos-nak belőlem elsősorban s jelenleg, főleg a színész szociológust kell kiváltani, mert minden vidéki színész társadalommal foglalkozó embert megkap az a mostohaság, ahogy itt künn minden művészi törekvést elfojtanak. Hol vannak, helyesebben miért nincsenek ilyenkor színészpártoló egyesületek, miért nem alakul az erre leghivatottabb — hisz legintelligensebb — társaság, a „Kaszinó” kebelében? Hol az „Országos színészegylet,” ennek volna elsősorban kötelessége felhívásokkal erről gondoskodni. Hogy a közönség nem jár színházba, — *nagyon kár* — annak jelenleg, pár aktuális októl eltekintve, *társadalmi* okai vannak és ez hosszú és nehéz munkával lesz leküzdhető, különben az a mód, ahogy a „Kaszinó” derék urai a színészeket pártfogolják, dicséret és követésre méltó, de a vidéki színészet érdeke nekünk kulturális érdekünk, hogy ezt állandóvá tegyék. A mi közönségünket érdekelni fogja, hogy vélekedik már most az esztéta. Mikor előbb azt irtam: „színészeink vannak,” már dicsértem őket. De nemcsak dicsérem, de irok is róluk. Ez mutatja, hogy értékelem. Talán nem véletlen, hogy akad lándjárt gáncsolni valóm is: a mimika

tulságos kihasználása, mely az elegáns és intelligens vigjáték-fajták kabinet-alakjaiból valóóságos komédiás figurát farag. Áll ez különösen a társulat legjobb és kiváló színésze: *Erkel* Bélára, kinek „Faurja” (*Sylvius* herczeg) különben megkapó, szép és tökéletes volt. És most azt mondhatnám, predestinálta őt erre a játékmodora, melyet mindig ugyanaz az úgrásra kész, elnyult fűrgeség jellemez, hogy úgy mondjam, mindig „faunos.” *Molnár* János is jó színész, nála is gáncsolom az arczjáték túlforceirozását és sokat kedvetlen is. *Czuczor* az operette ersemble igen hasznos tagja, kedves, kellemes hangú, ügyes játéku színész. *Szöreghy* szépen énekel. *Faragó* kabinet figurái kitűnők. *Farkas* Mihály a társaság „ezermestere.” Mindent játszik és mindig közvetlen. A hölgyek közül *Molnár* Paula jó énekével, *Nádassy* Miczi kedvességével érdemli meg a primadonna címet. Igen jó és értékes erőssége a társulatnak a szép megjelenésű *Szöke* Gizi, ki minden szerepében élvezetes alakítást mutat be. *F. Rubin* Ilona régi ismerősünk. Azóta megizmosodott a művészete. Kedves *Czuczorné* is s a többiek, akikről jövőre többet.

Harmadosztályu kocsik a gyorsvonatokon. Az államvasutak igazgatósága ez év elején kísérletképen több vonalon III. oszt. kocsit is csatolt a gyorsvonatokhoz. A kísérlet bevált és az igazgatóság elhatározta, hogy ez ősztől kezdve valamennyi gyorsvonat harmadik osztályu kocsival fog járn.

A tyuktolvaj bűnhődése. Oláhpatokon a gróf *Andrássy* Géza birtokán f. évi május 4-én *Jánosik* György, *Bugajda* Andrással és *Datkó* Mátyással ittasan feltörte az ólat és onnan 9 darab Orpington fajtyukot lopott, ezek egyrészt aztán *Jánosik* Györgynél elkészítették, másik részét eladták. A lopásra rájöttek s a csendőrök megtalálták a tyukokat. Az első három ellen lopás büntette miatt, az asszony ellen orgazdaság miatt indult meg az eljárás. A f. hó 10-én *Mészáros* István elnöklésével a helybeli kir. törvényszéken tartott főtárgyaláson csak *Jánosik* György és felesége jelentek meg, ezek közül is az első ittasságával védekezett, utóbb tagadta, hogy ő neki a tyukokról tudomása lett volna. Dr. *Mészáros* István ügyész vádbeszéde és dr. *Institórisz* Endre védőbeszéde után a bíróság *Jánosikot* egy havi fogházra ítélte a mellékbüntetések mellőzésével, az asszonyt felmentette. A másik két vádlottra vonatkozólag új tárgyalás lesz. Az ítélet jogerős.

CSARNOK.

Levél anyámhoz.

Anyám! húsz éve immár,
Hogy Gömörben lakom,
Súlyos keresztemet, hajh,
Húsz éve hordozom!

Ezer gond tépte lelkem,
Oly terhes volt a lét!
Göröngyös utamon csak
Tövisre bukkanék.

Gáncs, gáncsra jött gyakorta,
Szédült belé fejem;
Mint koldussal az utcán,
Úgy bártak el velem!

Mert szorgalom, törekvés
S tehetség mit sem ér!
A nép ily gyatraságon
Itt napirendre tér.

Ám megbecsül, ha tárczánk
Bankóval van tele,
Lehetnének bár a földnek
Legbutább embere!

Hol ily sivár a lélek
S bántó a gondolat,
Mért kelle ott leélni
Szép ifjuságotam?!

S hogy bűm nagyobbra nőjön
(Úgy elszorul szívem!)
„Tanoncznak” kelle adnom
Négy apró gyermekem.

Mert falatom kemény volt,
Ráfolytak könnyeim,

S a „szükség“ letarolta
Legszebb reményeim . . .

Ezt nyertem én jutalmul
Küzdelmes évekért!
Nagyra dehogy becsülöm
E gyöngye pályabért!

Oh, ha kedves leánykám
Ott künn nem porlanék,
Imádkozás helyett most
Csak átkot mondanék!

Igen, anyám, húsz éve,
Hogy e helyen lakom,
Nem volt azóta nékem
Egyetlen jó napom!

. . . De biztat a reménység,
Hogy felderül egem,
Gömör határain túl
Lesz még nyugodt helyem!

Meghalni ott ki vágnék,
Hol szívünk nem szeret?! . . .
Látok én még virágot
Kinyilni eleget!

Anyám! szived ne fájjon,
Sorom', ha olvasod;
Lelünk mi még idővel
Sebünkre balzsamot!

Paal Gyula.

Epizódok

a régi kortes világból és a törvényhatósági életből.
(Egy öreg ember régi emlékeiből.)

Írta: LETÜNT.

(Vége.)

4

Az 1836-ik esztendő előtti időben a konzervatív tisztviselők a vármegye utjait nagyon elhanyagolván, az 1839-iki tisztújításon gróf Andrássy Károly fő uti biztosnak választotta meg magát, alispáni ranggal, hogy az utak építésénél és javításánál teljhatalommal rendelkezessék. Mint fő uti biztos aztán az utak jókarban tartását fokozott eréllyel gondozta.

Marton János felsőjárású főszolgabíró egy napon éppen akkor utazott Dobsináról Rozsnyó felé, mikor egy hatóságilag kirendelt munkáscsoport a dobsina oláhpataki utvonal javításán dolgozott, a kiknek pedig, a főbíró tudomása szerint, a közutak csinálására köteles napszámjaik már pár nap óta lejártak.

— Hát tik mit csináltok itt? Menjete azonnal haza, — parancsolta a munkásoknak, — a kik vegyesen férfiakból és asszonyokból állottak, — hiszen a ti kötelességtek már két nap óta lejárt.

— Nem lehet, kérjük alássan, — válaszolták a napszamosok — mivel a nagyságos gróf (pán vel komozsni gróf) erősen ránk parancsolt, hogy dolgozzunk tovább. A gróf pedig, tetszik tudni, nem érti a tréfát. Tudja Isten, mit csinálna velünk, ha nem engedelmesséknék neki.

A főszolgabíró azonban még testi büntetéssel is fenyegetődzve, erősen ráparancsolt a népre, hogy hagyják abba a munkát és menjenek azonnal haza, a többit pedig majd ő elfogja intézni a gróffal s azzal elhajtattott.

Mikor a munkások épen hazafelé készülődtek, akkor lovagolt oda valamelyik erdejéből jövet a gróf.

— Hát tik hová készülödtök? — kiáltott rájuk — nem megparancsoltam, hogy nekem itt fogtok dolgozni egész estig.

— Megkövetjük alássan a nagyságos gróft — siránkozott a nép — nekünk Marton János főszolgabíró ur épen most parancsolt, hogy ha rögtön abban nem hagyjuk a munkát és haza nem megyünk, sorra fog bennünket botoztatni.

— Merre ment a főszolgabíró? — kérdezi a gróf kissé ingerülten.

— Arra Rozsnyó felé.

A gróf mivel sem törődve többé, megsarkantyuzta a lovát és arrafelé vágatott, amerre a főszolgabíró elhajtattott, akit csakhamar utól is ért.

— Domine spektabilis! legyen szerencsém néhány percze Oláhpatakon, egy kis beszélni valóm lenne önnek — szólította meg a gróf a főszolgabírót — és azzal előre vágatott.

Mikor Marton János főszolgabíró Oláhpatakon a gróf udvarára hajtatott, a gróf már

az ajtó előtt várta, aztán egy tágas ebédlő terembe vezette, melynek az ajtóját belülről kulccsal bezárta, míg a kulcsot zsebébe csuszította, minek megtörténte után így szólt vendégéhez:

— Főszolgabíró ur! maga engem az imént a nép előtt erősen kompromittált. Ezt én csak úgy egyszerűen zsebre nem tehetem. Itt van két töltött pisztoly, az egyikkel álljon ennek az asztalnak a tulsó oldalára, míg én az asztal innenső oldalánál fogok állani s az általam adandó jelre egyszerre fogunk löni.

Marton János, aki impozáns termetű, erőteljes ember volt, a gróf elé állott s merően a szemébe nézve, szokott erélyességével válaszolta a kihívásra:

— A gróf talán tréfát akar üzni velem. Tegye le azt a pisztolyt, úgy sem ijedek meg tőle; beszéljünk inkább, ha úgy tetszik, higadtan. *)

Marton Jánosnak ez a kegyelemkérés helyett való magatartása annyira megtetszett a grófnak, hogy kezét szorítva vele elismerte, hogy csak rá akart ijeszteni — és ez órától igen nagyra becsülte. Azután pedig folyvást teljes egyetértésben érintkeztek egymással s a kölcsönös barátságban végig kitartottak.

*

A negyvenes években a vármegyei, illetőleg járási főszolgabírák, évenként bizonyos időszakban és bizonyos helyeken ugynevezett *incassatiókat* tartottak, melyeknek sokszor egész ünnepélyes színezete volt. (Szóval a néptől némi gráciával szedték be a házi adót.)

Hevessy Bertalan, a ratkói járás akkori főszolgabírója, három esztendőben egymásután a Coburg herczeg meleghegyi vadaskertjében tartotta, jobbára május vége felé az incassatiót. Ez pedig olyanformán ejtődött meg, hogy a járás összes községeknek a bírái nagy börtarisznyákban hozták és szolgáltaták át a főszolgabírónak az évi házi adót: részben papírosban, nagyjából azonban ezüst és réz váltópénzekben.

Az erdőmester lakásának a kert felé eső oldalán, az árnyékban egy-pár asztalt helyeztek el. Az egyik asztalnál a főszolgabíró és az esküdtje, míg a másiknál a szolgabíró az esküdtjével vették át sorjában és számlálták össze a nagy börtarisznyából az asztalokra üritett pénzt; amit aztán a főszolgabíró erős vaspántokkal ellátott ládájában szállított be a vármegye pénztárába. Mert az akkor forgalomban lévő váltópénzek nagyon súlyosak valának.

Az ilyen incassatiókra Hevessy Bertalan a környék elite közönségét: a Draskóczy, Tornallyay, Fáy, Ragályi, Szentmiklóssy, Szathmáry-Király, Bornemisza, Török, Madarassy, báró Vécsey, Kubinyi, Kende sat. családokat hívta meg.

1846-ban, mint 12 éves gyermek, jómagam is ott voltam egy ilyen ünnepélyes összejövetelen.

Szebbnél szebb fogatok robogtak Meleghegy felé a Coburg herczeg balogi diszparkja mellett, melyek között különösen feltűnt a serki járás akkori főszolgabírójának, Török Sándornak ötös fogata: gyönyörű arany-pej fajlovak; almásba játszó szőrük csakugy ragyogott a napfényben.

A vadaskert százados tölgyei alatt terülő gyepen hófehér damaszok abroszokkal terített hosszú asztalok élénken váltak ki az uralkodó zöld szín közül. Az asztaloknál disztíngvált közönség tarkállott, vegyesen hölgyek és férfiak. Sőt a humánus érzelmű főszolgabíró egy külön asztalnál a községi bírákat is megvendégelte.

A valódi magyar uri bőkezűséggel felszolgált ebédnél a Radics Márton és Borsó Miska cigánybandája mulattatta a közönséget, többnyire még a Bihari, Lavota és Csermák szerzeményeiből előadott remek darabokkal, a melyet a vendégsereg a május hónap gyönyöreivel együtt emelkedett hangulatban élvezett**)

*) Marton János saját elbeszélése után.

**) Az öreg Radics Marci valamikor még Biharival játszott. Azokat a klasszikus magyar zeneszerzeményeket azonban a másodprimása, Borsó Miska sokkal szebben játszotta az öregnél. Egyébiránt Borsó Miska maga is zeneszerző volt, de a hangjegyeket nem ismervén, igen sok remek szerzeménye örökre elveszett. Szerzeményei közül tudtommal csak kettő maradt fenn. Az egyiket, a „Hattyuhangokat“ Perényi Ottó tette fel valysis hangjegyzete zongorára, míg a másikat, a „Losonezi égést“, amit Borsó abból az alkalmából szerzett, mikor 1849-ben az oroszok Losonezot bombázták és fölgujtották, ma talán egyedül csak Rác Laci játsza Budapesten.

és ebben a hangulatban a nagyjából jól sikerült pohárköszöntőknek, úgy a gazdára, mint egyes kiváló egyénekre, se szeri se száma nem volt; emellett az elmés és hazafias politikai diskussziók sem hiányoztak.

Ebéd után a társaság egyik része (többnyire az idősebb férfiak) még az asztaloknál maradtak: fekete kávé mellett élvezni a cigányzenét. Közben a házigazda az ő kedvesen finomult modorával és időnként egy-egy irónikus, szellemes elbeszéléssel vagy megjegyzéssel, — melyeknek nagy mestere volt — mulattatta vendégeit. A másik rész — leginkább hölgyek és a fiatalság — a vadaskert gyepes mesgyéin sétálgatott és élvezte a májusi üde erdei levegőt.

A sétálgatók közül két fiatal leányka: M—y Irma és K—e Betti ezt az összejövetelt megelőzően, csak néhány hónappal előbb jöttek haza a nevelőintézetből.

Mindketten Pesten tanultak énekelni. A K—e leányka szoprán, míg M—y Irma mezoszoprán szép csengésű hanggal énekelt.

A vadaskert árnyas tölgyfái között sétálgatva, az akkor divatban volt Normából, Lindából és Luciából kettősöket énekelgetve segítettek a szép ünnepély májusi romantikáját és hangulatát emelni. A némi kezdetleges koloraturával előadott, de tisztán és bájosan csengő dallamok harmónikus viszhangoztak az erdőbe.

A közelben sétálgató és csevegő csoportok meg-megálltak az ének halk részeit hallgatni. Még az asztaloknál maradt férfiak zajongása is el-elnémult időnként, mikor az éneklő leánykák sétájuk közben az asztalokhoz közeledtek.

Az egész ünnepélyen egyébiránt a két nem a legdiszkrétebben érintkezett egymással. A gyöngédebb részt magas és nemes lelkiműveltségű és erkölcsi tekintetben feltétlenül tiszta karakterű asszonyok és leányok képezték, kikkel a férfiak nevelésükből folyó illetudással érintkeztek. Szóval az akkori művelt gentri osztály a társas összejöveteleken sokkal diszkrétebben viselkedett, mint a mostani sznobsággal telített, demokrataságot negélyző modern társadalom. Teljes kiérdemelt tisztelet a kivételeknek.

Estefelé a fagyaltos uzsonna után a fiatalság még tánczra is perdült. Mikor pedig a vendégek a házi gazdától bucsut vettek és omlásnak indultak, ki-ki magával vitte a ragyogó tavasz keretébe foglalt szívélyes és elegáns uri vendéglátás kellemes emlékeit.

Igy tartotta meg a múlt század negyvenes éveiben a házi adó átvételét egy gavallér főszolgabíró.

*

De hát mindez már nagyon régen volt. Azóta már a kakukkos órával egy időben mult ki a romantika. Sőt az akkori ünnepélyen szereplőknek kivélem talán már mindenike a földben pihen.

Szerkesztői üzenet.

B. A. Putnok. Köszönjük a tudósítást és az elbeszélést is. Csak egy kissé több világosságot kérnénk, mert közönségünk nincs a homályos dolgokhoz szokva.

Petróleum-kályha egészen új, klotetfűtésre különösen alkalmas, olcsón eladó **Szoyka Pál** kereskedőnél **Rimaszombatban.** 4—*

Fényképező cikkek,
olcsó

szivarka hüvelyek
kaphatók:

Ifj. Rábely Miklós

könyvkereskedésében

Rimaszombat, Deák Ferencz-u. 20.

Kiadó lakások.

A Ferenczy-utca 6. szám alatt, a Tompa-tér mellett, **2 három szobás modern utcai lakás** villanyvilágítással, vízvezetékekkel, mellékhelyiségeivel és zöldséges kerttel, **teljesen renoválva**, továbbá: **1 két szobás kisebb udvari lakás** mellékhelyiségeivel és zöldséges kerttel f. évi **november hó 1-től** bérbe kiadó. — Értekezni lehet **Benyó Béla** tulajdonossal Rimaszombatban.

Eladó

egy teljesen új „Ohio 13.” **szártépő gép**, a mely szecskavágásra is használható. — **Ára igen olcsó.**

Czím: A kiadóhivatalban.

Nádszékfonást

gyorsan és jutányosan készít bármilyen mennyiségben a legkittünőbb anyag :-: hozzáadása mellett :-:

Özv. Hollós Józsefné

RIMASZOMBAT

Losonczy-utca 13. szám.

Könyv bekötéseket

a legrövidebb idő alatt izléses :: sen, jutányos áron eszközöl ::

Rábely Miklós és Fia könyvkötészete

RIMASZOMBAT, Erzsébet-tér 9.

KASZINÓ-ÉPÜLET.

Hirdetéseket

mérsékelt áron

e lap részére

elfogad

a kiadóhivatal

Tompa-utca 10. és

Ifj. RÁBELY MIKLÓS

könyv- és papirkereskedő

Deák Ferencz-u. 20. sz.

Eladó üzlet.

Jolsván (Gömör megye) a város legforgalmasabb helyén, az 1870. évtől fennálló üzletemet, mely rőfös-, fűszer-, rövid- és norinbergi árukból áll, kedvező feltételek mellett — betegség miatt — eladó.

HOFFMANN MIKSA.

Meghívó.

A „Gömör megyei Kereskedelmi Részvény Társaság” Rimaszombatban a „Gömör megyei Takarékpénztár és Hitelbank” helyiségében **folyó 1913. évi október hó 21-ik napján** (kedden) délelőtt fél 12 órakor

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a részvényesek tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Elnöki előterjesztések.
2. Az alapszabályok 37. §-a értelmében a felügyelőbizottság kiegészítése.
3. Indítványok.

Rimaszombat, 1913. október hó 9. é.

Az igazgatóság.

Eladó

fedeles kocsi „Kölber Testvérek” gyártmánya, olajos tengelyekkel, egészen használható jókarban, két magazinnal, továbbá két lóra való kevéssé használt **nikkel kulcsos szép szerszám.** Megtekinthető Rimaszombatban a vármegye székházánál s bővebb felvilágosítás ugyanott nyerhető: **Molnár Bálint** vármegyei kapusnál. 2-2

Hirdetmény.

2044. sz. — **Tiszolcz** nagyközség előljárósága közhírré teszi, hogy Tiszolcz község tulajdonát képező alább megnevezett vendéglők a hozzá tartozó melléképületekkel és jogokkal együtt 1914. évi január hó 1-től kezdődőleg egymástutáni 3 (három) évre folyó évi **október hó 21-én** (kedden) délelőtt fél 11 órakor a városháza tanácstermében megtartandó nyilvános árverésen haszonbérbe fognak adni és pedig:

1. a „Pszota” nevű vasuti vendéglő 2000 kor. és

2. az „Óvám” nevű vendéglő 700 korona kikiáltási ár mellett.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 százalékát bánatpénzül letenni, mely összeg egy félelvi bérösszegre — biztosíték gyanánt — a szerződés aláírása alkalmával kiegészítendő.

A részletes feltételek a község-házán a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

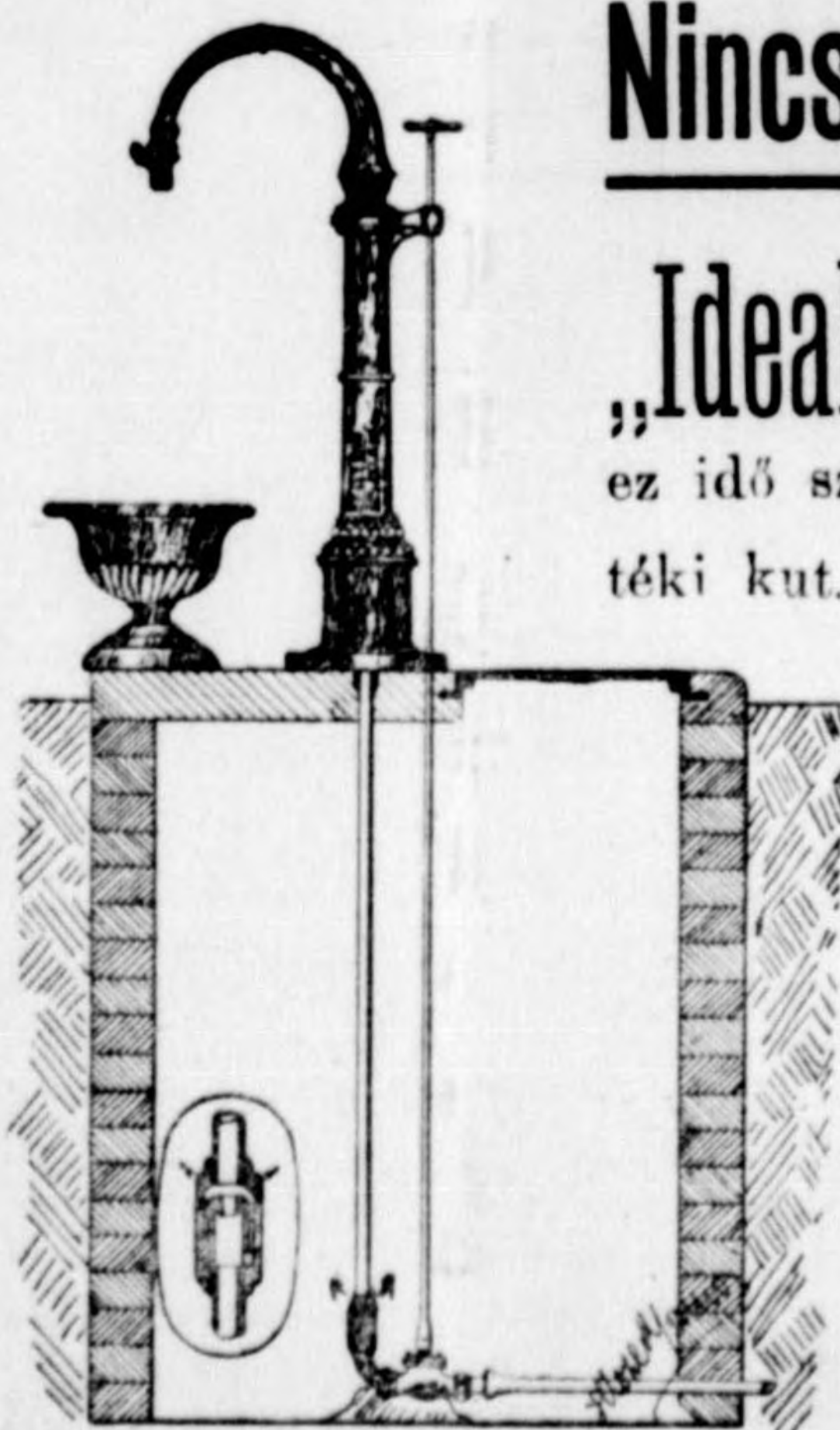
Tiszolcz, 1913. szeptember 29.

Szántó, jegyző. **Kriska, bíró.**

Kiadó bolt lakással.

Az **Andrássy-ut 1-ső számú** házban — igen forgalmas helyen — egy bolt-helyiség hozzá lakás és minden mellék-helyiséggel **november hó elsejére**, esetleg azonnal is bérbe kiadó. — Értekezni lehet ugyanott a tulajdonos:

Andrási László fényképésszel.

Nincs befagyás!

Nincs befagyás!

„Ideal” fagymentes vízvezetéki udvari kút

ez idő szerint a legtökéletesebb nyomást bíró fagymentes vízvezetéki kút.

— **Előnyei:** mindig friss vizet közvetlenül a vezeték-ből szolgáltat. — Nincs befagyás a legkeményebb hidegnél sem. — Vizvétel után a kút csövében maradt víz, szabadalmazott „IDEAL” szelepen kifolyik s így nincs a kifolyóban víz, nincs ami befagyjon. — Nagy tartósság, semminemű kopásnak kitéve nincs, mivel teljesen fémből készül. — Olcsóságánál fogva mindenki beszerezheti. — Nagy kivitel az ország minden részében. — **Egyedül kapható** helyben kizárólag a feltalálónál **Hlozek János** vízvezeték- és csatornázási vállalkozónál. — Tervet és költségvetést díjtalanul készítenek.

Teljes tisztelettel:

Hlozek János, épület-, műlakatos- és vízvezetéki vállalkozó.